

Úvodník

Milé čtenářky, milí čtenáři e-Věstníku,
v letošním 13. čísle vysíláme zprávu o řadě témat.

Původně jsme vlastně chtěli vynechat letos již obligátní varroa – okénko, leč aktuální zprávy z některých regionů o výši napadení a následném ohrožení včelstev vše poněkud pozměnily. Takže i dnes najdete níže varování i rady, jak postupovat.

Dalším tématem je projekt, který se rozběhl letos na jaře. Ano, jde o naše zapojení do mezinárodní sítě monitorující zimní úhyny včelstev a jejich souvislosti. V té věci se navíc uskutečnila hodně poučná akce 11. 7. v Olomouci.

Třetí téma se vztahuje k číslu minulému, v němž jsme informovali o tom, jak probíhala jednání se státem či s dalšími subjekty stran problémů a perspektiv našeho oboru. Vyzvali jsme rovněž k debatě ve snaze jaksí posílit mandát těch, kteří na jednáních PSNV-CZ zastupují, a zlepšit vazbu na názory členů. Níže přinášíme názor jednoho z kolegů, jenž sedl a napsal... Díky za něj i za další názory, pokud Vám bude stát za to sednout a napsat také...

Tématem čtvrtým je vzdělávání včelařů, dnes to konkrétně bude ukončení letošního běhu letních škol a také informace o tom, jak se přihlásit na nový běh Moravské včelařské školy. Nevynecháme ani událost velice významnou, jíž je absolutorium 27 absolventů dalšího ročníku oboru Včelař v Blatné. A nakonec jsou tu akce o včelaření a pro včelaře. Tu chceme pozvat na akce, které se chystají.

Redakce

Varroa okénko

Kolegyně, kolegové,

pokud jste ještě nenašli čas věnovat se aktuálnímu stavu varroózy u svých včelstev, mějte na paměti, že v některých oblastech je situace v těchto týdnech vážná a bude dále gradovat. Nyní je nutno u více napadených včelstev včas a účinně reagovat.

Pokud chcete použít gabonové pásky, je nejvyšší čas na jejich nasazení. Je nutno ale počítat s tím, že všechen napadený plod zůstává ve včelstvu a pokud bylo velmi výrazně napadeno, budou se líhnout z tohoto plodu krátkověké včely, především „díky“ virovým infekcím.

Pokud je použita kyselina mravenčí v krátkodobých odpařovačích s opakovanou aplikací, či v dlouhodobých odpařovačích, je situace obdobná. Proto u včelstev, která se blíží 10% napadení dospělých včel ve smyvu, důrazně doporučuji vyjmutí zavíčkovaného plodu. Možností, co s ním, je více, buď jej prostě vytavit na vosk, pokud nechcete přijít o postavené dílo a máte na to čas, je možno tyto plásty s použitím mateří mřížky použít k tvorbě odsavačů a vytvořit pozdní oddělky. Doporučuji je v tuto dobu tvořit o síle min. dvou nízkých nástavků, ve kterých jsou krajní zásobní plásty a zbytek tvoří plásty se zavíčkovaným plodem.

Ideální je takové oddělky umístit dále od stanoviště včelstev, nejen kvůli loupeži, ale i kvůli zalétávání včel. Pozor, tyto oddělky je nyní nutno plynule přikrmovat! Pokud jste si tento zákrok naplánovali dopředu a připravili zralé matečníky je to optimální, pokud ne, lze nechat včelstva vychovat si matky z nouzových matečníků, ale nemusí to být spolehlivá metoda, je nutno na to pamatovat i při odběru plástů a ponechat min. na jednom rámku a mladý plod s vajíčky a nejmladšími larvičkami.

Po tomto zákroku jsou kmenová včelstva zbavena velkého množství samiček roztoče *Varroa destructor*, zbylé samičky jsou pouze na včelách a je možno je účinně ošetřit kyselinou mravenčí i s použitím krátkodobých odpařovačů, lze samozřejmě použít i Gabon, který není nutno ponechat 30 dní, stačí max. 10 dní vzhledem k absenci zavíčkovaného plodu.

Nejlépe je zákrok spojit s vrácením vytočených plástů z medárny a nejhezčími soušemi nahradit odebrané plodové plásty.

Vytvořeným oddělkům je nutno věnovat velkou pozornost, tady jsou na místě dlouhodobé odpařovače, použití přípravků s thymolem či opakované použití krátkodobých odpařovačů. Lze také využít následné fáze bez zavíčkovaného plodu po jeho vyběhnutí k ošetření kyselinou mléčnou postřikem. Každopádně, ať zvolíte u silně napadených včelstev jakoukoli variantu, velmi výrazně zvýšíte šanci na jejich úspěšné vyzimování.

Zdeněk Klíma

Zprávy z regionů

Karel Jiruš, Podkrkonoší, Trutnovsko

Po dvoutýdenní nepřítomnosti u včel jsem s nadějí i obavami, s kuřákem a rozpěrákem, ale hlavně s odvíčkovací vidličkou nahlédl do včel.

Tři kontrolovaná stanoviště.

V mednicích spíše ubylo než přibylo, včely plodují, plno pylu barvy pískově tmavého maskování do pouště. Přes stále kvetoucí lán svazenky asi 500 m vzdálený skoro žádný modrý pyl. Z některých včelstev půjde něco vytočit, jiná na hranici zásob, přesto ale mají velké rozlohy plodu, hlavně zavíčkovaného.

Kontrola vidličkou na dělničím plodu, trubčí plod skoro není.

Vážné varování, skoro každý vzorek „úspěšný“, napadení v jednotkách procent, pokud bych měl kvantifikovat, tak opatrný (tedy raději víc jak míň) odhad v intervalu 5-15 %.

Ošetřováno na Vánoce Varidolem, toto jsou první roztoči které jsem letos viděl (tedy myslím tak, že by signalizovali významnější napadení). Kontroly trubčiny stejnou metodou před měsícem byly negativní, pak již trubčina a mnohdy ani dělničí plod moc nebyl.

Ani při podrobném pohledu nespátřeny stopy deformovaných křídel, nebo pytlíčkovitý plod.

Optimista nejsem, vzhledem k tomu, že zde většině včelařů byl přidělen jen Formidol 40 s tím, že Gabon byl vloni. I když napadení v létě bylo vloni minimální, ale tato rozhodnutí jsou činěna v březnu, takže nemohou reflektovat skutečný stav v létě. Takže pokud moje napadení představuje místní průměr, byl silný kalibr vystřelen vloni a na letošek předurčený Formidol 40 se mi jeví jako poměrně slabý a hlavně krátkodobý.

Problém pro mě doufám letos snad nebude jak zbavit včely roztočů, ale udržet je ve zdraví, pokud začnou za pár týdnů plošně kolabovat včelstva.

Malé doporučení: na příští prohlídku si opět vezmu 15Mpx digitální kompak. Snímky obsednutých plástů je možné doma na monitoru při zvětšení 5 včel na celou obrazovku dobře analyzovat a hledat včely s deformovanými křídly nebo dokonce s roztoči. Tímto bych si chtěl dokumentovat průběh napadení a v případě kolapsů vědět (prokazatelně), zda to bylo rozpoznatelné včas, nebo ne. Loňské fotografie vzhledem k dobrému zdravotnímu stavu včelstev jej prokázaly. Letos doporučuji si je dělat a nepřeji, abyste měli studijní materiál.

V mém dávném přesvědčení že to [není slepá cesta](#) mě utvrdil [referát v MV 5/2013](#), strana 10, kde je referováno o prognóze kolapsu podle výskytu včel s deformovanými křídly.

Myslím, že pak bude zpětně nad snímky zajímavější a přesnější výměna zkušeností i názorů.

Jiří Matl, Dobřichovice, Praha-západ

Kontinuální monitoring přirozeného spadu vykazuje postupný růst napadení, zejména u některých včelstev. Jsou to stále včelstva, s nimiž byly problémy již vloni. Takže u těch se chystá výměna matky. Je zajímavé, že některá včelstva jsou stále téměř bez problémů. Jen doufám, že to tak i zůstane nadále.

Jsem nyní poněkud nedůvěřivý k datům z přirozeného spadu (roztoči už jsou na plodu a vše závisí na plodových cyklech). Takže kombinuji s testy plodu.

Plod vykazuje napadení rovněž, avšak nejeví se jako kritické (zatím), ovšem kontroly byly spíše namátkové.

U vybraných včelstev nasazena KM (Hobrafilt, 100 ml KM 65 % horem, opakovaně). Data jsou přístupná na VMS.

Včelařská zkoumání

COLOSS: V Olomouci nejen o hodnocení zimních ztrát

10. – 11. července 2014 se uskutečnilo další pracovní setkání česko-rakouského týmu studie COLOSS v České republice. V rámci návštěvy Dr. Roberta Brodschneidera z University v Grazu se uskutečnila odborná přednáška o zdraví a výživě včel.

Jak již víte z předchozích e-Věstníků a Moderního včelaře, v rámci projektu WinLoss, české „odnože“ COLOSSu, proběhl monitoring uhynulých a vyzimovaných včelstev v zimě 2013/14. Dotazníková studie byla ukončena na začátku června a nyní je čas data vyhodnotit. Jelikož projekt společné spolupráce PSNV-CZ, VFU v Brně a University v Grazu

navazuje na mezinárodní studii, byla česká data po jejich prvotním zpracování odeslána ke společnému anonymnímu vyhodnocení expertům do Holandska, kde se shromažďují dotazníky ze všech zúčastněných zemí. Výsledkem bude přehled o stavu včelstev v několika zemích v Evropě, ale i v Kanadě nebo Izraeli.

Dr. Robert Brodschneider z University v Grazu k nám přijel, aby nás naučil zpracování získaných dat a jejich následné interpretování. Důraz kladl na výběr potenciálních rizikových faktorů pro úspěšnost přezimování včelstev.

K hodnocení studie se používá jednotná metodika statistického zpracování dat napříč všemi zúčastněnými státy, což umožňuje porovnání jednotlivých výběrů (např. vliv ošetření včelstev v létě kyselinou mravenčí ve srovnání s použitím jiných léčiv, vliv snůšky z konkrétní plodiny atp.). V současné době probíhá zpracování jednotlivých odpovědí, závěry budou známy během podzimu. Pro čtenáře e-Věstníku uvádíme první důležitý údaj: dotazníkové studie se zúčastnilo přes **550 respondentů** s více než **10 400 včelstvy** a míra úhynů v průběhu loňské zimy je **6,5 %**.

Během návštěvy Dr. Brodschneidera se na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci uskutečnil tříhodinový seminář zaměřený na výživu včel. Soustředil se na důležitost kvalitní sacharidové potravy včelstev, představil několik velmi rozsáhlých experimentů věnujících se energetické náročnosti letu včel během snůšky.

Druhým velkým tématem byla pylová výživa včelstev a důležitost rozmanitosti pylových zdrojů v okolí včelnic. Dále zmínil i fyziologické rozdíly včel vykonávajících rozličné činnosti ve včelstvu.

Dle mého názoru dr. Brodschneider přednesl na vysoké odborné i pedagogické úrovni přednášku, během níž se posluchači mohli dozvědět spoustu nových informací ohledně fyziologie i zdraví včel. Semináře se zúčastnilo přes 25 zájemců z řad včelařů, pracovníků odborných laboratoří a ústavů i studentů a zaměstnanců univerzit. Pro ty, co se na seminář nedostali, můžeme doporučit následující literaturu: **R. Brodschneider, K. Crailsheim, Apidologie 41 (2010) 278**.

V průběhu příštích týdnů dojde na slosování kontaktů účastníků studie. Výherci budou osloveni e-mailem a následně jim budou rozeslány poukazy partnerů dotazníkového šetření. Jedná se o poukazy na odběr zboží internetových obchodů www.nastavky.cz, www.vcest.cz a dárkový poukaz na předplatné **Moderního včelaře**.

Za organizátory a členy řešitelského týmu projektu WinLoss

Mgr. Jiří Danihlík, Ing. Radek Kobza

Včelařská vyjednávání

Diskuse členů stran obecných témat, dnes ve věci nedávno proběhlých jednání se státem

Dotace – technická pomoc

V poslední době se bohužel velmi často setkávám s názorem, že právo na čerpání dotací by mělo být až od určitého počtu včelstev. S tím si dovoluji zásadně nesouhlasit.

Včelaření je potřeba primárně chápat jako opylovatelskou službu přírodě. V našich šlechtěných leších již není dostatek dutých stromů, ve kterých by se mohl usadit potřebný počet včelstev. Toto by měl mít na zřeteli každý, kdo by chtěl protežovat malo- či velkochovy. Největší včelařský velkochov čítající přes 1 000 včelstev je od nás vzdálen přes 260 km, nejbližší velkovčelař s 200 včelstvy zhruba 15 km. Tato včelstva jsou pro naše zahrady a pole příliš daleko. Potřebujeme tedy nějakého „strejce s pár včelstvy“ nejlépe přímo v naší obci. Z tohoto pohledu si každý chovatel zaslouží stejný přístup k dotacím jako zmiňovaný velkochov.

Pokud opustím téma opylování, nabízím jiný pohled na čerpání dotací u malovčelařů. Jako kluk jsem včelařil s tátou. Měl zhruba 35 včelstev, já v koutku „svoje“ 3 úly. Před třemi lety jsem se přestěhoval a svoje 3 včelstva jsem si vzal s sebou.

Jako spousta jiných lidí jsem hledal možnost, jak si k platu něco přivydělat. A ejhle, včely. Dal jsem si za cíl malou farmu o ca 100 včelstvech. Se starým medometem na kliku to šlo velmi pomalu. Vzhledem k zamýšlenému cíli jsme se rozhodli pro koupi šestirámkového zvratného medometu. Pořizovací cena kolem 40 000 Kč, k tomu odvíčkovací talíř, 30 nových úlů (zatím) a pár balíčků rámků. Jednorázový nákup ve výši zhruba 120 000 Kč není pro rodinný rozpočet se 2 malými dětmi žádná slast. Nicméně dotace 4 000 Kč za úly (začínající včelař) a 16 000 Kč za medomet mně přišly vhod. V době nákupu jsem měl 10 včelstev. Dnes chovám 35 včelstev a na svých 100 včelstev bych se chtěl dostat během dalších 3 let. Pomalu, v klidu a hlavně bez dluhů. V letošním roce jsem se také stal jakýmsi mentorem dvěma včelařům, kteří začínají „z ničeho“. Slíbil jsem jim zdarma veškerý servis včetně vytáčení medu. Nakonec: proč ne? Mně to neuškodí a jim to pomůže.

Ptám se tedy, proč by měl mít nárok na dotace jen velkovčelař? Vždyť tomu by už měly včeličky nosit dost medu na to, aby mohl nakupovat nová zařízení. A poženu-li to do extrému, proč by vlastně měl být dotován? Pokud podnikám, měl bych podnikat se ziskem! Na druhou stranu: pokud má někdo převzít pomyslnou štafetu od starších dosluhujících včelařů, bylo by vhodné mu do začátku trochu pomoci. Většina včelařů v začátcích bojuje o každou korunu z rodinného rozpočtu. A navíc, většina si opravdu koupí jen ten medomet a pár úlů. Co Vy na to? Opravdu jsou velkochovy důležitější než drobní chovatelé?

Martin Malec

Vzdělávání včelařů

Moravská včelařská škola (MVŠ)

Vážení přátelé, od října 2014 začne již 4. ročník výuky Moravské včelařské školy v Hranicích na Moravě.

O co vlastně jde?

Jedná se o výuku včelařství – obor včelař – včelařka, která probíhá v prostorách SLŠ Hranice. Celá výuka probíhá pod patronací odborného garanta. A tím je Mendelova univerzita Brno – [Ústav zoologie, rybářství, hydrobiologie a včelařství](#), pro nás konkrétně doc. Ing. Antonín Přidal, Ph.D., který podstatnou část výuky na MVŠ přednáší.

Výuka je rozčleněna tak, že jednotlivé přednášky od různých přednášejících na sebe navazují a tvoří konsistentní celek. Student tím získává postupný a ucelený přehled o oboru včelařství.

Snažíme se o moderní způsoby výuky, vycházíme ze zkušeností z předcházejících tří ročníků.

Není opomenuta ani praxe u včel či exkurze jak u menšího včelaře, tak na včelařské farmě. Zejména v jarních měsících

Pro vzdálenější studenty je možnost levného ubytování na studentském internátě SLŠ.

Pokud máte o studium zájem, je nutné splňovat jedinou podmínku: totiž tu, že již máte minimální praxi – alespoň rok včelaříte.

A jak to provést? – napsat na: moravskaskola@psnv.cz

Radek Hykl – organizátor MVŠ

Z výuky minulého ročníku

V Blatné se opět „vyřazovalo“

Koncem letošního června ukončilo dvouleté studium oboru Včelař na SOU Blatná dalších 27 absolventů a byli vypuštěni do světa s výučním listem.

Hlubokosklon před jejich vůlí a energií. Máme přece každý tolik své práce, kariér, rodin etc. etc.... Takže když se někdo utrhne a dva roky chodí do školy a dotáhne to do konce...

Informaci o všem přinesl [Moderní včelař č. 3/2014 na s. 4.](#)

Vítězslav Kuntoš při odborné zkoušce

Zkouška u medné krávy v pokleku

Tomáš Rozmara na „potítku“ při ústní zkoušce

Terénní kurs ošetřování včelstev proti varroóze

Termín: 9. 8. 2014

Kurs je zaměřen na metody ošetřování v souladu s ekologickým chovem včel a certifikované produkce včelích produktů.

Místo: Včelnice Hlubocká stráž, asi 4 km od Bylnice (Brumov-Bylnice)

Cena: 850,- (kurs není realizován s využitím dotace)

Kapacita: max. 15 účastníků

Lektor: MVDr. Zdeněk Klíma

Program:

- 9:30 Presentace a zahájení
- 9:45 – 10:30 Biologie roztoče *Varroa destructor* aneb nejdříve je třeba o něm něco vědět
- 10:30 – 12:00 Současné pojetí tlumení varroózy v České republice
- 12:00 – 13:00 Oběd
- 13:00 – 14:30 Možnosti tlumení varroózy bez použití syntetických přípravků
- 14:30 – 17:00 Metody monitoringu populace a kontroly včelstev, praktické ukázky aplikace odpařovacích systémů kyseliny mravenčí.
- 17:00 – 18:00 Možnosti chovu včelstev pro zvýšení přirozené odolnosti vůči varroóze a virovým chorobám
- 18:00 Závěr

V případně zájmu o tento kurs pište na email: zdendaklima@email.cz

Letní školy 2014 jsou za námi

O víkendu 11 – 13. 7. skončil letní školou v Myslíči u Benešova letošní běh letních škol. Tato letní škola byla jednou z těch, které byly letos poprvé a zaplnila místo v regionu, kde dosud žádná škola nebyla. Byla to škola velice vydařená, a ačkoli se redakci nepodařilo z nikoho z pořadatelů či zúčastněných vymámit zprávičku, přesto přinášíme aspoň pár obrázků. Ostatní najdete na webu PSNV-CZ.

Obecně ke školám:

Letos byla řada věcí jinak. Přibyly nové školy v regionech, které dosud nebyly „pokryty“. Vyvolala je poptávka, jež se označuje adverbium „zdola“, tedy zájem včelařů. K tomu se ovšem našlo několik lidí, kteří si vzali organizaci na svá bedra, což je skvělé.

Všem je záhodno velice poděkovat.

Zkusili jsme letos trochu jiný model škol, rozdělený na jednotlivé stupně, změnil se systém organizace, přihlašování, změny přišly i s novými materiály. A tohle bude ještě pokračovat.

Přicházejí noví lektoři i organizátoři. Je to nezbytné, protože za současné situace už to ona stará parta spřízněných duší co „ostrůvek pozitivní deviace“ nemůže zvládnout. Takže máme-li se více rozkročit do krajů, je třeba hledat další „tažné koně“ (Jethro Tull, [Heavy Horses](#)).

Rada PSNV-CZ se letními školami pravidelně zabývala (zápisy z jednání jsou pro členy přístupné v privátní sekci webu PSNV-CZ).

V lednu 2014 byla přijata nová Směrnice o vzdělávání, již rovněž najdete v řádu dní na webu PSNV-CZ. Je v ní řada novinek. Už jsme se jí a jejímu konceptu věnovali ve Věstníku č. 20/2013. Je zde dosti přísný akcent na praxi a kvalitu a také na to, co by se dalo nazvat „značkou PSNV-CZ“, ta se snad za ta léta praxe již vyprofilovala... Zároveň je zde zjevná snaha odlehčit lektorům, aby jejich raison d'être bylo učení a všechny ostatní organizační věci (a že jich není málo) aby odpracovali pořadatelé. Protože často tomu tak doposud nebylo a té práce je věru hodně...

S tím souvisí i téma lektorů PSNV-CZ. Tato směrnice řeší, jak se stát i zůstat lektorem PSNV-CZ. Zároveň nabízí soubor kroků a rad, jak uspořádat vzdělávací akci pod hlavičkou PSNV-CZ. Je to téma k další diskusi, seznam lektorů se inovuje vždy k 31. 1. běžného roku. Proto vysíláme také tento signál. Pokud máte pocit, že jakkoli můžete pomoci, ať již jako lektor, či jako pořadatel (tažný kůň...), dejte o sobě vědět.

Na podzim rada PSNV-CZ plánuje celodenní workshop, jehož jediným tématem bude vyhodnocení letošního běhu letních škol a příprava ročníku příštího. Budou se hodit jakékoli zpětné vazby, jak od účastníků, tak od lektorů i pořadatelů. Samozřejmě též od všech ostatních.

Ne vše se letos podařilo, ale vcelku byly letní školy letos pro účastníky i lektory zjevně pěkným zážitkem, velkým poučením a krásným setkáním.

Prosíme, pište dál, děláme to přece pro sebe...

J. Matl

Nová lektorka Jitka Hřebecká na LŠNV v Myslíči

Starší lektor Ivan Černý aneb vítězství krůty nad volnou stavbou

Pozvánky na akce

V sobotu 26. 7. se uskuteční tradiční setkání **Chvála medu** na Horním Hradě (jinak Hauenštejně). Včelaři tam najdou řadu zajímavých stánků s produkty včelí píle a umu včelařů. I stánky, kde si budou moci koupit zajímavé věci pro svoji vlastní praxi.

A také si budou moci poslechnout 3 zajímavé přednášky (T. Blecha bude hovořit o tématech *Bodavá včelstva – praktické rady a Jak začít včelařit...?*), o včelích produktech pohovoří P. Texl.

PSNV-CZ bude mít na Horním Hradě (stejně jako v minulých ročnících tohoto setkání) svůj stánek, na němž představí novou literaturu, bude informovat o tom, co a jak dělat za současné dosti drsné nákazové situace, zájemci si také budou moci koupit poslední čísla časopisu *Moderní včelař* i skouknout roztoče včetně jejich letos tak diskutovaných výkalů...

Mohli bychom to pojmout i jako formu regionálního setkání s hovory, co soudíte? Témat by bylo...

Více na těchto adresách:

<http://hornhrad.cz/>

<http://hornhrad.cz/chvala-medu/>

JM

A tohle je také tak trochu „akce“:

Časopis *Moderní včelař* rozšiřuje tým svých stálých spolupracovníků. Pokud se chcete podílet na tvorbě nezávislého odborného dvouměsíčníku, pište na: redakce@psnv.cz.